

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจัยสำคัญเบื้องต้นในการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสมัยโบราณ ก็คือ ปัจจัยสี่ ซึ่งจะประกอบด้วย อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค ชาลส์ดาร์วิน (Charles Darwin) นักวิทยาศาสตร์โลก กล่าวว่า มนุษย์เป็นสัตว์ที่จัดอยู่ในตระกูลเดียวกับลิงไร้หาง และมีวิวัฒนาการมาจากลิงหลายร้อยหลายพันปีแล้ว และสิ่งที่ทำให้มนุษย์แตกต่างจากสัตว์ทั่วไป ก็คือมนุษย์มีมันสมอง สามารถจดจำสิ่งต่าง ๆ ได้นานกว่าสัตว์ทั้งหลาย และยังมีเฉลียวฉลาด สามารถสั่งสอนได้ (เว็ปไซต์. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2553) ดังนั้นมนุษย์จึงสามารถปรับตัวเองให้เข้ากับธรรมชาติเพื่อการดำรงชีวิตและเผ่าพันธุ์มาได้ ก็เพราะมนุษย์นำเอาสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติมาใช้ให้เป็นประโยชน์กับตัวเองได้อย่างเหมาะสม แล้วยังใช้สติปัญญาเอาชนะธรรมชาติได้ เพราะการรู้จักจำ รู้จักสังเกต สิ่งต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปตามฤดูกาล แล้วรู้จักเตรียมการป้องกันแก้ไข เมื่อยามเกิดวิกฤติหรือภาวะคับขันต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น จึงเป็นที่มาแห่งการสั่งสมความรู้ เทคนิควิทยาการต่าง ๆ มากมาย ซึ่งปัจจุบันจะเรียกว่า “ภูมิปัญญา” (Wisdoms) จากความรู้ที่เกิดจากการสังเกตและการจำของมนุษย์ ได้ถูกพัฒนามาสู่การจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อป้องกันการลืม แล้วนำไปสู่การเผยแพร่ความรู้ซึ่งก็คือการเรียนการสอน ครั้งแรกการถ่ายทอดความรู้จะเป็นแบบการบอกเล่า หรือสอนแบบรายบุคคล ต่อมาเมื่อผู้เรียนเพิ่มขึ้นตามความสนใจจึงเกิดกระบวนการเรียนการสอน ที่มีผู้สอนคือครู และผู้เรียนคือนักเรียน และจะต้องมีสาระที่จะเรียนรู้ มีจุดประสงค์ และผลของการเรียน ต่อมาได้กลายเป็นวิวัฒนาการทางด้านการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาระดับต่าง ๆ ที่รัฐจัดขึ้นหรือส่งเสริมให้มีขึ้นเพื่อประโยชน์ของประชาชน หรือสังคม ซึ่งจะนำเอาความรู้เหล่านั้นมาใช้ในการยังชีพหรือพัฒนาสังคมต่อไป

นาฏศิลป์ก็เป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่มีวิวัฒนาการมาพร้อมกับมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมนุษย์มีความต้องการ (Need) ในปัจจัยสี่เพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกาย ให้ตนเองดำรงชีวิตได้อย่างเป็นสุขแล้ว มนุษย์ยังต้องการความสุขทางจิตใจ วิธีการแสดงความสุขของมนุษย์จะแสดงออกด้วยกิริยาท่าทาง น้ำเสียง บางครั้งมนุษย์ก็พบกับการพลัดพราก การสูญเสียของรักก็จะร้องไห้ฟูมฟาย ลักษณะเช่นนี้เรียกว่า “อารมณ์” มนุษย์มีอารมณ์หลายอย่าง จะแสดงด้วยสีหน้า ท่าทาง และน้ำเสียง อารมณ์ของมนุษย์จะมีทั้งดีและร้าย แต่คนส่วนใหญ่

นิยมชมชอบผู้ที่มีอารมณ์ดี ดังนั้นทางจิตวิทยามักจะกล่าวเตือนสติผู้ที่จะเริ่มเกิดเป็นโรคเครียดแล้วจะนำไปสู่การเป็นโรคประสาท โรคจิต (บ้า) จำเป็นจะต้องใช้หลักกรรมเตือนสติตัวเองให้มองโลกในแง่ดี แต่บางครั้งการที่จะทำให้มนุษย์เกิดความสุขได้จะต้องอาศัยรสสัมผัส อันประกอบด้วย รูป รส กลิ่น เสียง และการสัมผัส จึงเป็นที่มาแห่งการนำไปสู่ศิลปะการแสดงเพื่อให้เกิดความบันเทิงใจ หรือการแสดงนาฏศิลป์ขึ้น ซึ่งถูกจัดให้เป็นอาหารหยาบอาหารดี และอาหารใจอย่างหนึ่งที่ทำให้มนุษย์เกิดความสุข

การเกิดนาฏศิลป์ ประทิน พวงสำลี (2514, หน้า 34-37) ได้กล่าวอ้างถึงแนวคิดของกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ไว้ว่า การเกิดนาฏศิลป์มีสาเหตุอยู่ 2 ประการ คือ ประการแรกเกิดจากการที่มนุษย์เลียนแบบธรรมชาติ อันได้แก่ กิริยาท่าทางของมนุษย์ สัตว์ และสิ่งของต่าง ๆ ประการที่สอง คือ เกิดจากการบูชา เช่น สรวงเทพเจ้า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ จนกลายเป็นการร้องรำ ทำเพลง แล้วกลายมาเป็นนาฏศิลป์ประจำเผ่าพันธุ์หรือประจำชาติของตน แล้วจึงมีวิวัฒนาการนำไปสู่กระบวนการเรียนการสอนสืบทอดกันมา กลายเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนต่อไป

นาฏศิลป์ไทยก็เช่นเดียวกัน มีวิวัฒนาการมาหลายร้อยหรือเกือบพันปี ตามหลักฐานของผู้รู้หรือปราชญ์ทางนาฏศิลป์กล่าวถึง การแสดงนาฏศิลป์ของไทยว่าบางชนิด บางประเภทมีมาหรือเกิดประจำอยู่ในท้องถิ่นมาก่อน ต่อมาภายหลังได้รับอิทธิพลจากภายนอกคือต่างชาติ ต่างภาษา หรือต่างวัฒนธรรม ไทยเราจึงนำมาประยุกต์ใช้ให้กลมกลืนกับสิ่งเดิมที่ตนมีอยู่ โดยเฉพาะศิลปะการแสดงประเภทละคร ซึ่งแต่เดิมไทยเราไม่มี จะมีก็เพียงการแสดงประเภทระบำ รำ ฟ้อน เท่านั้น ละครไทยยุคแรกได้รับอิทธิพลจากอินเดียมาก่อน ส่วนใหญ่เป็นละครรำ ต่อมาภายหลังได้รับอิทธิพลจากละครตะวันตก จึงเกิดละครแบบใหม่ ได้แก่ ละครร้อง และละครพูด เป็นต้น ประเภทนาฏศิลป์ไทยมีผู้จัดประเภทไว้หลายลักษณะ แต่ที่ยึดถือกันมาตามแบบของกรมศิลปากรที่จัดไว้ มี 6 ประเภท ดังนี้ คือ โขน ละคร ระบำ รำ ฟ้อน มหรสพ (ศิลปะการแสดงสืบเนื่อง) การละเล่นของหลวง และเพลง และการแสดงพื้นเมือง บางทีก็จัดแบบประเภทดำเนินเรื่อง และประเภทไม่ดำเนินเรื่อง เป็นต้น

การแสดงประเภทระบำ รำ ฟ้อน จะถูกจัดอยู่ในกลุ่มประเภทไม่ดำเนินเรื่อง และมีมาแต่โบราณ บางทีมักจะเรียกควบกันว่า รำฟ้อน หรือ ระบำรำฟ้อน ให้คล้องจองกัน ศิลปะการแสดงชนิดนี้มีคู่กับสังคมไทยมานาน ต่อมาภายหลังเมื่อศาสตร์ทางนาฏศิลป์ไทยเจริญขึ้น จึงมีการจำแนกชนิดการแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างกัน เพื่อความสะดวกในการเลือกใช้แสดงหรือนำไปสอนให้แก่ศิษย์ต่อไป

ลักษณะการรำไทยจะมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว เช่น ลักษณะการทรงตัว การจีบมือ การตั้งวง การใช้ศีรษะ และการใช้เท้า จะมีลักษณะเฉพาะ ท่ารำจะบ่งบอกถึงเพศฐานะของตัวละคร ลักษณะท่ารำเหล่านี้ล้วนเกิดจากความคิดและภูมิปัญญาของนาฏศิลปิน ครูโบราณได้วางขนบและแบบแผนเอาไว้ แล้วถ่ายทอดสืบต่อกันมาหลายรุ่น ผู้ที่มีละครไว้ในครอบครอง ล้วนแสดงถึงความมีอำนาจบารมี และฐานะสูงในสังคม ผู้ชมการแสดงก็มีความสุข ที่ได้ชม สิ่งที่ไม่เพราะสวยงาม ผู้แสดงก็มีความสุขและภาคภูมิใจที่มีเกียรติได้แสดง และได้รับการยกย่องชมเชยจากผู้ชม ลักษณะความสวยงามของการแสดงนาฏศิลป์ไทยนี้ถือได้ว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมไทย และเป็นสิ่งที่คนไทยทุกคนจะต้องหวงแหน ส่งเสริม เรียนรู้ อนุรักษ์ เอาไว้เป็นสมบัติของชาติสืบไป การรำไทยสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ชนิด คือ รำหน้าพาทย์ และรำตีบทหรือรำใช้บท วิธีการใช้ก็แตกต่างกัน โดยมากจะใช้ในละครรำของไทย ประเภทของการรำสามารถแบ่งได้ตามจำนวนผู้รำได้ดังนี้ คือ การรำเดี่ยว รำคู่ รำหมู่ และรำอาวูช เป็นต้น

การรำเดี่ยว หมายถึง การรำคนเดียว นิยมรำเพื่อแสดงฝีมือของผู้รำ ว่ารำได้ดี ถูกต้อง สวยงาม ตามหลักของนาฏศิลป์ไทยหรือไม่เพียงใด สีลาการรำรำรำ ตลอดจนบุคลิก การวางสีหน้า ท่าทาง เหมาะสมหรือไม่ การรำอุบายจัดเป็นการแสดงประเภทรำเดี่ยวที่คนไทยส่วนใหญ่กล่าวถึงและชมว่าสวยงาม แต่ตามความเข้าใจของคนส่วนใหญ่ คำว่า “รำอุบาย” นั้น หมายถึง การรำอุบายพราหมณ์ในบทพระนารายณ์แปลงกายเป็นพราหมณ์หนุ่มน้อยมาลวง ขอรพรจากพระอูมา เพื่อคืนคำสาปให้แก่ปรัศูราม ในการแสดงโขนหรือละครใน ชุดเบิกโรง “พระคณศร์เสียดา” แต่ตามความเป็นจริงแล้วการรำอุบายยังมีอีกหลายชนิด เช่น อุบาย ทศกัณฐ์ อุบายอินทรชิต อุบายวันทอง และอุบายเบญจกาย เป็นต้น จะเห็นว่าหลังคำว่า “อุบาย” จะมีชื่อตัวละคร ในวรรณคดีไทย เมื่อแยกเป็นคำก็จะพบว่ามีชื่อชนิดของการแสดง ชื่อเพลง และชื่อของตัวละคร การรำอุบายจะร้องด้วยเพลง 2 ทำนอง คือ เพลงอุบายในช่วง บทแรก และเพลงแม่ศรีจะร้องในบทหลัง จากการวิเคราะห์บทเพลงจะตีความได้ว่า ตัวละคร หมดความงามในการแต่งกายได้สวยงามเสียเป็นส่วนใหญ่ สืบเนื่องจากการร้องในช่วงแรก ก่อน จะขึ้นต้นด้วยคำว่า “อุบาย” จึงถูก เรียกชื่อตามทำนองเพลงว่า “เพลงอุบาย” ผู้รำ และผู้ชมจึงเรียกการรำชุดอุบายพราหมณ์ว่า “รำอุบาย” การรำอุบายจึงหมายถึงการรำ เพื่อชมความงามของตัวละครเมื่อแต่งตัวได้สวยงาม เจตนาเบื้องต้นอาจจะใช้หน่วงเรื่องหรือ อวดฝีมือตัวเองกว่ารำได้งดงามของคณะละครมาก่อน

การแต่งกายของมนุษย์ซึ่งจัดอยู่ในประเภทหนึ่งของปัจจัยสี่คือเครื่องนุ่งห่ม มนุษย์ในสมัยโบราณฉลาดรู้ที่จะนำเส้นใยจากพืชและสัตว์มาถักทอเป็นผ้าแพรพรรณให้มีสีสัน ลวดลายที่สวยงาม นำมาใช้ตกแต่งร่างกายนอกเหนือจากปกปิดส่วนที่ไม่ควรเปิดเผย ให้ความอบอุ่นหรือป้องกันอันตรายจากสัตว์และแมลงแล้ว ยังทำให้เกิดความสวยงาม ดึงดูดความสนใจเพศตรงข้าม นอกจากนี้ยังบ่งบอกถึงฐานะทางสังคม เพศ และวัยด้วย การแต่งกายของมนุษย์แต่ละเชื้อชาติเผ่าพันธุ์จะตกแต่งประดับประดาร่างกายแตกต่างกันไปตามสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ความเชื่อ และค่านิยม จนกลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน นาฏศิลป์ก็เช่นเดียวกัน การแต่งกายจึงเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ถูกนำมาใช้เพื่อให้ผู้ชมพึงพอใจในความงาม นอกเหนือจากการแสดงให้เห็นถึงฐานะอันครัดครัดของตัวละครแล้ว การรำอุบายก็เป็นส่วนหนึ่งของการแต่งกายของมนุษย์ที่มีส่วนสัมพันธ์กับการแสดงนาฏศิลป์ไทย นาฏศิลป์ได้คิดประดิษฐ์กระบวนการร้อง การรำ ให้ประสานกลมกลืนได้อย่างลงตัว จึงได้รับการยอมรับว่าการรำอุบายเป็นชุดการแสดงที่สวยงามชุดหนึ่ง ต่อมาภายหลังได้มีผู้คิดประดิษฐ์รำอุบายชุดใหม่ขึ้นอีกหลายชุด เพราะคนดูเริ่มเบื่อสิ่งที่ซ้ำซากจำเจ ในปัจจุบันสถาบันการศึกษาต่างๆ ได้บรรจุวิชานาฏศิลป์ไทยให้ผู้เรียนได้เรียน แทบทุกระดับชั้น มหาวิทยาลัยหลายแห่งเปิดสอนหลักสูตรสาขาวิชาเอกนาฏศิลป์และการละคร หรือศิลปะการแสดงขึ้น ซึ่งตามหลักสูตรนั้นในช่วงชั้นปีสุดท้ายของการศึกษามักจะให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ นาฏยประดิษฐ์ 1 ชุดการแสดง จึงจะสำเร็จการศึกษาตามข้อกำหนดในหลักสูตร บางรุ่นบางคนก็มีผู้ประดิษฐ์รำอุบายชุดใหม่จากวรรณคดีไทย และวรรณคดีท้องถิ่น ปัญหาการประดิษฐ์การรำอุบายแบบใหม่ก็คือเนื้อหาสาระที่ชมความงามของตัวละครนั้นไม่มีในบทเพลง บางครั้งไม่ได้สรุปเนื้อหาโดยย่อของวรรณกรรมลงไป และการบรรจุท่ารำก็ไม่เหมาะสมกับฐานะอันครัดครัดของตัวละคร ซึ่งผู้สร้างสรรค์ควรจะรู้ ดังเช่น การรำของอุบายพราหมณ์ ผู้รำจะต้องรำแบบผู้เมีย (ทำตัวพระผสมทำตัวนาง) อุบายทศกัณฐ์ (ทำตัวยักษ์) อุบายเบญจกาย (ทำตัวนาง) หรือการรำบทเจ้าเงาะในชุดรจนาสีงพวงมาลัย จะผสมทำตัวพระ นาง ยักษ์ และ ลิง เข้าไว้ด้วยกัน และได้รับการยกย่องว่าเป็นการรำที่จะต้องใช้ความสามารถของผู้แสดงสูงมาก เป็นต้น

จากประสบการณ์เป็นครูผู้สอนนาฏศิลป์ (สาขาวิชาการ) มานาน มักจะถูกรับเชิญให้ไปเป็นกรรมการสอบการแสดง ผลงานวิทยานิพนธ์ หรือได้รับการขอร้องให้ช่วยประพันธ์บทรำหลายชนิด แต่ในที่นี้ผู้วิจัยจะนำเสนอเฉพาะการสร้างบทรำอุบายจากวรรณกรรมต่าง ๆ ของไทย อันเป็นผลงานที่เคยแต่งเอาไว้มารวบรวมเข้าไว้ด้วยกัน เพื่อจะเผยแพร่เทคนิควิธีคิด

วิธีการประพันธ์บทเพลงนุญฉาย และเป็นแนวทางสำหรับการสร้างสรรค์ผลงานด้านนาฏศิลป์ และการละครไทยชุดใหม่ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการรำนุญฉาย

1.2.2 เพื่อสร้างสรรค์บทเพลงนุญฉายโดยการตัดตอนมาจากวรรณกรรมไทย 5 เรื่อง

1.3 ขอบเขตการวิจัย

ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ไว้ดังนี้

1.3.1 ศึกษาความรู้จากเอกสารด้านนุญฉาย และนาฏศิลป์ไทย

1.3.2 ศึกษาความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมไทยและนันทลักษณ์ประเภทคำกลอน ที่จะนำมาสร้างบทเพลงนุญฉาย

1.3.3 สร้างบทเพลงนุญฉายขึ้น โดยการตัดตอนมาจากวรรณกรรมไทย 5 เรื่อง ได้แก่ เรื่องผาแดง-นางไอ่ ไกรทอง อิลราชคำฉันท์ อิเหนา และ กากี

1.4 ข้อตกลงเบื้องต้น

งานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอ ดังนี้

1.4.1 จะนำเสนอเฉพาะบทร้องนุญฉายทั้ง 5 บทเพลง ในรูปแบบเป็นลายลักษณ์อักษร เท่านั้น มิได้เน้นด้านท่ารำนุญฉาย

1.4.2 ความรู้เทคนิควิธีการประพันธ์บทร้องนุญฉายนี้จะใช้เป็นแนวทางสำหรับการศึกษา และนำไปสร้างบทเพลงนุญฉายชนิดอื่นต่อไป

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality Research) ประเภทงานสร้างสรรค์ (Creative) สาขานาฏศิลป์และการละคร (Dramatic and Theater) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการศึกษาไว้ 5 ส่วน ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการรำนุญฉาย

- 2.1 ความหมายของ คำว่า “ร่ำ”
- 2.2 ประเภทของการร่ำไทย
- 2.3 ความหมายของ คำว่า “นุญฉาย”
- 2.4 ประวัติความเป็นมาของการร่ำนุญฉาย
- 2.5 จุดมุ่งหมายของการร่ำนุญฉาย
- 2.6 ประเภทของนุญฉาย
- 2.7 บทเพลงนุญฉายที่ควรทราบ
- 2.8 องค์ประกอบของการร่ำนุญฉาย
3. ความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมและฉันทลักษณ์ของไทย
 - 3.1 ความหมายของ คำว่า “วรรณกรรม”
 - 3.2 ประเภทของวรรณคดีไทย
 - 3.3 ความหมายของ คำว่า “ฉันทลักษณ์”
 - 3.4 ประเภทของฉันทลักษณ์ของไทย
 - 3.5 คำประพันธ์ประเภทกลอน
 - 3.6 ลักษณะฉันทลักษณ์กลอนนุญฉายและกลอนแม่ศรี
4. การสร้างบทเพลงนุญฉายโดยการตัดตอนจากวรรณกรรมไทย
 - 4.1 นุญฉายกึ่งจีจ้าแลง
 - 4.2 นุญฉายชาลวัน
 - 4.3 นุญฉายอิลา
 - 4.4 นุญฉายอุณากรรณ
 - 4.5 นุญฉายเขาวพาน
 - 4.6 ดนตรีและเพลง
 - 4.7 ลักษณะการแต่งกาย
5. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ
 - 6.1 สรุปผลการวิจัย
 - 6.2 ข้อเสนอแนะ

1.6 ข้อจำกัดของการวิจัย

บทเพลงอุบายเหล่านี้เป็นผลงานที่ผู้วิจัยได้ประพันธ์ให้แก่นักศึกษาลัทธิศาสตร์สาขา นาฏศิลป์และการละคร แล้วนักศึกษาได้นำไปออกแบบเครื่องแต่งกายและบรรจุทำรำเอง เพื่อนำเสนอคณะกรรมการสอบการแสดง นาฏยประดิษฐ์ (วิทยานิพนธ์) แล้วได้นำมาแก้ไขใหม่ เพื่อเป็นการรวมผลงานที่ได้สร้างสรรค์ขึ้น และเสนอแนะเทคนิควิธีการประพันธ์บทเพลงอุบาย สำหรับนักศึกษาหรือผู้สนใจได้ศึกษาเรียนรู้ แล้วนำไปสร้างสรรค์บทเพลงอุบายชนิดใหม่ ต่อไป และนอกจากนี้กระบวนการประเมินผลทางสถิติไม่ได้นำมาใช้ในการวิจัยนี้ และถือว่าเป็นการวิจัยเบื้องต้นแบบเชิงสำรวจ เท่านั้น

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

การสร้างบทเพลง หมายถึง การประพันธ์บทเพลง เพื่อใช้ขับร้องเข้ากับวงปี่พาทย์ และใช้ประกอบการรำรำ

อุบาย หมายถึง ชื่อทำนองเพลงไทยเดิมเพลงหนึ่งที่มีคำขึ้นต้นในวรรคแรกว่า “อุบายเอ๋ย” ได้นำมาใช้ประกอบการรำไทย ต่อมาจึงเรียกว่า “รำอุบาย” แต่การรำอุบาย มีหลายชนิด มักจะต่อท้ายด้วยชื่อตัวละครเสมอ การรำอุบายจัดเป็นการรำชมความงามของ ตัวละครเมื่อแต่งตัวเสร็จแล้ว

วรรณกรรมไทย หมายถึง วรรณคดีไทยและวรรณคดีท้องถิ่นที่จะมีเนื้อหา เหตุการณ์ เป็นเรื่องราวตอนที่ตัวละครแต่งกายหรือแปลงกายที่สามารถนำมาประพันธ์เป็นบทเพลงอุบาย

ภังคี หมายถึง ชื่อตัวละครในวรรณคดีอีสานเรื่อง ผาแดงนางไอ่ (ภังคี คือ โอรสของ พญาสุทโธนาคนทีแปลงกายเป็นกระรอกเผือก)

ชาลวัน หมายถึง ชื่อตัวละครในวรรณคดีไทยเรื่อง ไกรทอง (ชาลวันแปลงเป็นมนุษย์ เข้าหานางตะเภาทอง)

อิตา หมายถึง ชื่อตัวละครในวรรณคดีไทยเรื่อง อิลราชคำฉันท์ (ท้าวอิลราช ถูกสาป กลายเป็นนางอิตา)

อุณากรรณ หมายถึง ชื่อตัวละครในวรรณคดีไทย เรื่องอิเหนา (นางบุษบาปลอมตัว เป็นชายชื่ออุณากรรณ)

เขาวพาน หมายถึง พญาครุฑ (เวนไตย) ในวรรณคดีไทยเรื่อง กากี (ตอนพญาครุฑ แปลงกายเป็นเทพบุตรเข้าหานางกากีที่วิมานฉิมพลี)

รำผู้เมีย หมายถึง การรำที่มีท่าผสมระหว่างท่ารำของ ตัวพระกับตัวนาง เป็นนาฏยศัพท์ ที่ใช้เรียกในวงการนาฏศิลป์ไทย

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัย การสร้างบทเพลงนุญฉายโดยตัดตอนจากวรรณกรรมไทย นี้ ผู้วิจัยคาดว่า จะได้รับประโยชน์ ดังนี้

1.8.1 ได้บทร้อง นุญฉายกัจจัมแจลง นุญฉายชาลวัน นุญฉายอิตา นุญฉายอุณากรรม และนุญฉายเขาวพาน ที่สามารถนำไปใช้แสดงได้

1.8.2 ได้เอกสารประกอบการเรียนการสอน การประพันธ์บทกลอนนุญฉาย สำหรับนักศึกษาหลักสูตรสาขานาฏศิลป์และการแสดงละคร ระดับปริญญาตรี

1.9 ทฤษฎีหรือกรอบแนวคิด

ทฤษฎีที่นำมาใช้ : เป็นทฤษฎีการคิดสร้างสรรค์

กรอบแนวคิด : นาฏศิลป์เป็นวัฒนธรรมจะมีการแพร่กระจายจึงเกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง เมื่อวัฒนธรรม 2 วัฒนธรรมปะทะกัน

1.10 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

เครือวัลย์ เรืองศรี (2542, หน้า 1 – 3) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องนุญฉายเอาไว้ โดยได้กล่าวถึงความหมายของการรำเดี่ยว จุดมุ่งหมาย ความเป็นมา ประเภทของการรำเดี่ยว การรำ นุญฉาย ความหมายของนุญฉาย จุดมุ่งหมายของการรำนุญฉาย ประเภทของนุญฉาย นุญฉาย ประเภทแปลงกาย และนุญฉายประเภทการแต่งกาย ตลอดจนประวัติความเป็นมาของนุญฉายว่า ดั้งเดิมมาจากวรรณคดีไทย และองค์ประกอบของการรำนุญฉาย

ประทีน พวงสำลี (2514, หน้า 53 – 59) ได้กล่าวไว้ในหนังสือหลักนาฏศิลป์ เกี่ยวกับ เรื่องลักษณะการรำไว้ 2 ประเภท คือ รำหน้าพาทย์ และรำใช้บทหรือรำตีบท ส่วนที่เกี่ยวข้อง ในรายละเอียดที่ผู้วิจัยจะนำไปบรรจุทำรำก็คือการอธิบายทำรำที่ใช้ในการตีบท ซึ่งจะใช้เป็นสื่อความหมายที่ผู้ประดิษฐ์จะต้องนำไปพิจารณาเลือกสรรในการบรรจุทำรำในบทเพลง นุญฉาย

เปรมฤดี มุสิกะนันท์ (2534, หน้า 75 – 79) ได้กล่าวไว้ในเอกสารการเขียนและการตัดต่อบทละคร ซึ่งได้กล่าวว่ารูปแบบฉันทลักษณ์ที่ใช้ในการเขียนบทละครรำ และอื่น ๆ ซึ่งจะประกอบไปด้วย ประเภทบทร้อยแก้ว (ใช้ในละครพูดเป็นหลัก) กลอน กาพย์ ร่าย ฉันท์

และโคลง ส่วนประเภทคำกลอนจะกล่าวไว้เฉพาะกลอนบทละคร และความไพเราะในเชิงลีลาของกลอนเท่านั้น

พระสารประเสริฐ (2502, หน้า 164 – 212) ได้กล่าวไว้ในตำราเรื่องกวีนิพนธ์ ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเขียนฉันทลักษณ์ชนิดต่าง ๆ จนได้รับการยกย่องเป็นวรรณคดีนั้นส่วนใหญ่จะเน้นไปในด้านกฎข้อบัญญัติวิธีการประพันธ์ฉันทลักษณ์ไทย อันได้แก่ คำประพันธ์ประเภทร่าย โคลง กลอน กาพย์ และฉันท์ แต่ส่วนที่เกี่ยวข้องคือ คำประพันธ์ประเภทคำกลอน ซึ่งจะกล่าวถึงคำกลอน 8 บทบัญญัติ วิธีเรียงคำเข้าสัมผัส วิธีกำหนดสัมผัสนอก เสียงสัมผัส เสียงเอก เสียงโท เสียงตรี เสียงจัตวา และเสียงสามัญ ประเภทคำกลอนชนิดต่าง ๆ ได้แก่ กลอนเพลงยาว กลอนเพลงยาวกลบท กลอนนิราศ กลอนบทละคร กลอนบทละครรื่อง กลอนบทดอกสร้อย กลอนสักวา กลอนบทมโหรี กลอนเพลงเรือ เพลงปรบไก่ เพลงขอทาน เพลงน้อย เพลงโคราช หมอลำ กลอนไหว้ครู เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงอุปกรณ์ การประพันธ์ เช่น คำไวพจน์ และคำที่ใช้ในการประพันธ์บทกวี

พองจันทร์ กิจจารักษ์ (2542, หน้า 36 – 82) ได้กล่าวไว้ในหนังสือลักษณะคำประพันธ์ไทย ไว้ทุกประเภท แต่ในคำประพันธ์ไทยประเภทกลอนนั้นมีรายละเอียดดังนี้ ประวัติความเป็นมาของกลอน ลีลาของกลอน ประเภทของกลอน ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ชนิด คือ กลอนขับร้อง กลอนเพลง และกลอนสุภาพ

โมฬี ศรีแสนรงค์ (2544, หน้า 115 – 161) ได้กล่าวไว้ในเอกสารงานวิจัยเรื่องการศึกษาหัตถกรรมชาวบ้าน จังหวัดมหาสารคาม เพื่อสร้างเป็นนาฏประดิษฐ์ชุดเชิงหัตถศิลป์ถิ่นมหาสารคาม ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการประดิษฐ์การแสดงประเภทระบำ รำ ฟ้อน และเซิ้ง ซึ่งจัดอยู่ในประเภทการแสดงที่ไม่ดำเนินเรื่อง ไว้ดังนี้คือ ที่มาของการแสดง คนตรี – เพลง ผู้แสดง (จำนวนผู้แสดง) ลักษณะการแต่งกาย อธิบายลักษณะท่ารำ ลักษณะการแปรแถว และอุปกรณ์การแสดง

โมฬี ศรีแสนรงค์ (2550, หน้า 15 – 34) ได้กล่าวไว้ในงานวิจัยเรื่องการสร้างบทเพลงประกอบรำ ชูคนางสุชาดาเสียงพวงมาลัย โดยได้กล่าวถึงความรู้เกี่ยวกับการรำไทย ได้แก่ ความหมายของ คำว่า “รำ” ประเภทของการรำ ความรู้เกี่ยวกับฉันทลักษณ์กลอนบทละคร ได้แก่ ความหมายของ คำว่า “ฉันทลักษณ์” ประเภทของฉันทลักษณ์ประเภทร้อยกรองของไทย ความหมายของ คำว่า “กลอน” ประเภทคำกลอน ความรู้เกี่ยวกับเพลงไทย ได้แก่ ความหมายของ คำว่า “เพลงไทย” ประเภทของเพลงไทย เพลงขับร้องและอารมณ์เพลงประกอบการแสดง เป็นต้น

วิมลศรี อุประมัย (2524, หน้า 59–92) ได้กล่าวถึงการแสดงนาฏศิลป์ไทยประเภท ระบำ รำ ฟ้อน ไว้ในรายละเอียดหัวข้อต่อไปนี้ ระบำ ประเภทของระบำ รำ ลักษณะของการรำ ประเภทการรำ ได้แก่ รำหน้าพาทย์และรำบท รำเดี่ยว และนุญฉายประเภทต่าง ๆ ได้แก่ นุญฉาย ทศกัณฐ์ลงสวน นุญฉายทศกัณฐ์ปลอม นุญฉายเบญจกายแปลง นุญฉายพราหมณ์ นุญฉายอินทรีชิต รำคู่ ได้แก่ รำกึ่งไม้เงิน-ทอง รำรจนาเสียงพวงมาลัย ฟ้อน ได้แก่ ฟ้อนเทียน ฟ้อนเล็บ ฟ้อนลาวแพน ฟ้อนม่านมงคล ฟ้อนเจิง และฟ้อนดาบ เป็นต้น

สุมิตร เทพวงษ์ (2534, หน้า 1–58) ได้กล่าวไว้ในหนังสือเรื่องนุญฉาย ซึ่งจะมี เนื้อหากล่าวไว้ดังนี้ ความหมายของ คำว่า “นุญฉาย” ประวัติของนุญฉายในสมัยโบราณ สาเหตุแห่ง การรำนุญฉาย ประเภทการรำนุญฉายมี 3 ชนิด คือ (1) ตัดตอนมาจากการแสดงโขน ได้แก่ นุญฉาย เบญจกายแปลง นุญฉายศูรปนขา นุญฉายทศกัณฐ์ลงสวน นุญฉายอินทรีชิต นุญฉายมานพ (หนุมาน แปลงกาย) นุญฉายทศกัณฐ์ปลอม (หนุมานแปลง) นุญฉายหนุมานทรงเครื่องและนุญฉายสุขาจาร (2) ตัดตอนมาจากการแสดงละครเรื่องต่างๆ เช่น นุญฉายพราหมณ์ นุญฉายขอพระกลั่น นุญฉาย-วันทอง นุญฉายนางแมว นุญฉายพราหมณ์เล็ก-พราหมณ์โต นุญฉายวิมาลา นุญฉายมณีรัตนา และนุญฉายมานพ (พญาครุฑแปลงกาย) (3) ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อใช้ใหม่ตามความเหมาะสม ได้แก่ นุญฉายกึ่งไม้เงิน-ทอง นุญฉายแม่บท นุญฉายเงาะ นุญฉายอวยพร ชุมนุมอวยพรนุญฉาย นุญฉายศรีอยุธยา นุญฉายสุนันทา นุญฉายนาฏศิลป์ นุญฉายละครโน และนุญฉายเพลงปี่ เป็นต้น

สุมิตร เทพวงษ์ (2541, หน้า 80–111) ได้กล่าวไว้ในเอกสารประกอบการสอน นาฏศิลป์ไทย (นาฏศิลป์สำหรับครูประถมและมัธยม) ซึ่งมีหัวข้อได้กล่าวถึงรำและระบำ ความหมายของ คำว่า “รำ และ ระบำ” ความสำคัญของรำและระบำ ความมุ่งหมายของการแสดง รำและระบำ ประเภทของการรำ ลักษณะของการรำแต่ละประเภท ประเภทของระบำ ลักษณะ การแสดงระบำประเภทต่าง ๆ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมานั้น ผู้วิจัยได้ยึดเป็นแนวทางในการ สร้างสรรค์งานวิจัย เรื่องการสร้างบทเพลงนุญฉายโดยการตัดตอนมาจากวรรณกรรมไทย ขึ้น ซึ่งจะมีปรากฏในบทต่อไป